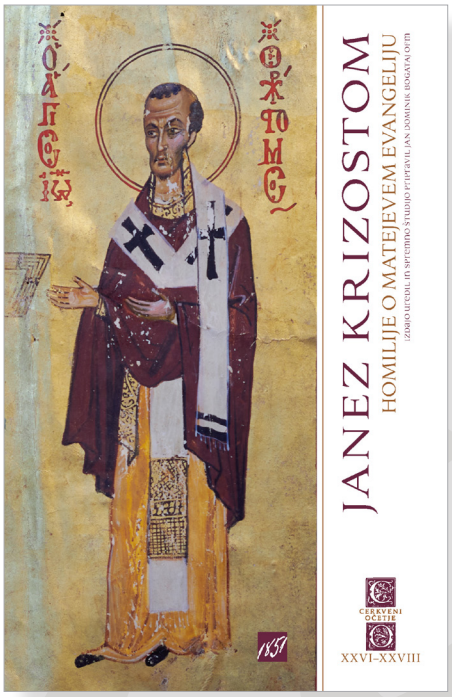
Celjska Mohorjeva družba
Prva slovenska založba

JANEZ KRIZOSTOM: HOMILIJE O MATEJEVEM EVANGELIJU

Matejev evangelij iz zlatih ust najboljšega krščanskega govornika antike

Korpus devetdesetih homilij o Matejevem evangeliju, ki velja za enega najzanimivejših sadov Krizostomovega pridigarskega delovanja, je danes najstarejši v celoti ohranjen grški komentar evangelijev. Homilije so nastale v Antiohiji, najverjetneje leta 390. Vsaka zase so avtonomna in zaključena celota, a so obenem med seboj tesno povezane v zaporedje, tako da razlagajo celoten Matejev evangelij. Biser krščanske antike odslej beremo tudi v slovenščini!

Mladi antiohijski govornik Janez Krizostom predstavlja apostole kot nosilce novega razodetja – žive knjige, ena izmed njih je po Duhu postal tudi cestninar z imenom Matej, ki je bil po prepričanju Krizostoma in drugih cerkvenih očetov avtor Matejevega evangelija.

Prva eksplicitna omemba Matejevega evangelija izvira iz tridesetih let 2. stoletja izpod peresa škofa Papija iz Hierapolisa, ki zapiše, da je Matej zbral Jezusove izreke v hebrejščini in jih prevedel v grščino. Ob koncu 2. stoletja, ko se formira katoliški kanon Nove zaveze, Matejev evangelij zavzame prvo mesto pred ostalimi tremi, tako pri katoličanih kot tudi pri krivovercih (gnostikih). Prvi sistematičen komentar Matejevega evangelija je pripravil aleksandrijski učenjak Origen, na žalost se je ohranilo le osem knjig, ki zaobjemajo zgolj razlago nekaterih odlomkov. Med latinskimi razlagalci evangelijev kronološko prvenstvo pripada prav slovenskemu »rojaku« Viktorinu Ptujskemu, ki je na prehodu iz 3. v 4. stoletje sestavil komentar Matejevega evangelija, a se ta žal ni ohranil. Številnim kristjanom, ki so si zadali nalogo razlaganja Matejevega evangelija, se je okrog leta 390 pridružil tudi mladi antiohijski pridigar Janez Krizostom.

Podatki o knjigi

- Naslov: Homilije o Matejevem evangeliju
- Avtor: Janez Krizostom
- Zbirka: Cerkveni očetje XXVI–XXVIII
- Uredil: dr. Jan Dominik Bogataj OFM
- Urednik zbirke: dr. Miran Špelič OFM
- Predgovor: dr. Maksimilijan Matjaž
- Spremna beseda: dr. Jan Dominik Bogataj OFM
- Prevedli: dr. Jan Dominik Bogataj OFM, Blaž Božič, dr. Anton Čepon, dr. Matej Hriberšek, dr. Tomaž Potočnik, Sergej Valijev
- Knjižna urednica: dr. Tanja Ozvatič
- Format: 130 mm x 210 mm
- Vezava: mehka z zavihi, tri knjige v škatli
- Število strani: 472 + 384 + 360 = 1216
- ISBN: 978-961-278-765-3 (komplet), 978-961-278-760-8 (zv. 1), 978-961-278-764-6 (zv. 2), 978-961-278-758-5 (zv. 3)
- Cena kompleta 3 knjig: 88 EUR
- Založnik: Celjska Mohorjeva družba
- Leto izdaje: 2025

Kontakt
Uredništvo
T 03 426 48 00
urednistvo@celjska-mohorjeva.si

Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa, ki ga v letu 2025 sofinancira JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

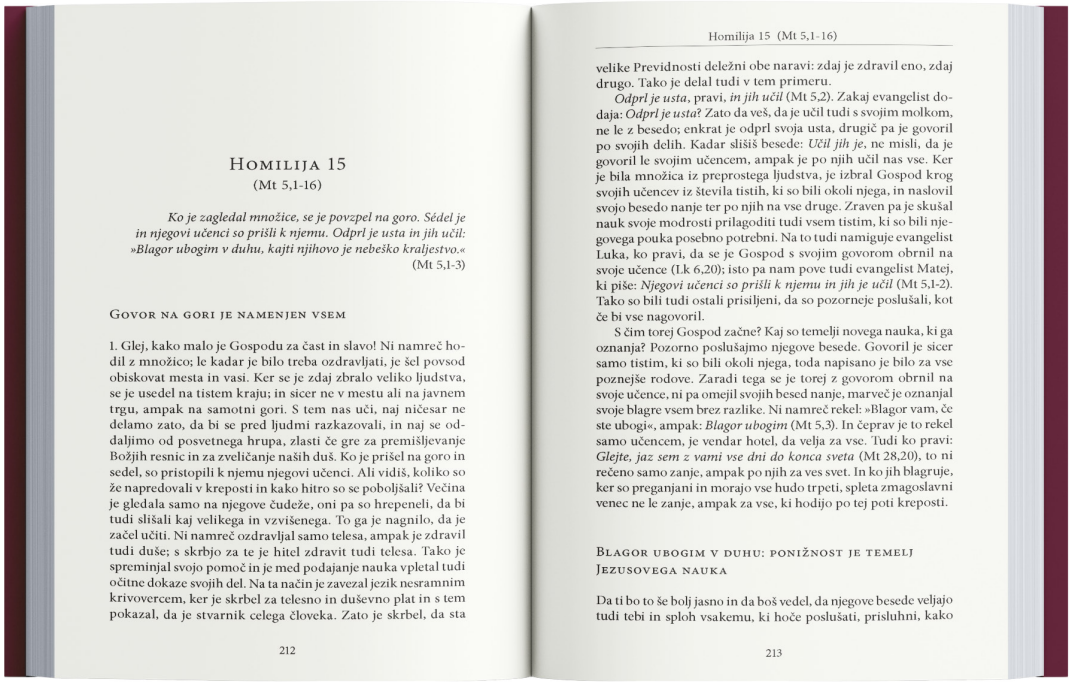
Kot izjemen govornik je bil Krizostom vešč klasičnih principov govorništva – *docere, delectare, animas movere* (učiti, ugajati in ganiti duše) – in tako je zmogel nagovoriti celotnega človeka. Njegova beseda je bila predvsem polna Duha, zato je lahko ganila poslušalce. Življenjepisci pravijo, da so mu poslušalci včasih divje ploskali, včasih pa skrušeni odhajali domov.

Sv. Janez Krizostom je še pridobil svojo aktualnost, ko je papež Frančišek leta 2021 na začetek programa sinodalne prenove Cerkve postavil prav njegovo misel »Sinoda je ime Cerkve«. Cerkev – od Boga sklicani zbor novega Božjega ljudstva – je namreč nastala iz poslušanja Božjega klica, ki odmeva na vsaki strani Svetega pisma. Krizostom se je odlikoval po sposobnosti prenašanja tega klica v vsakdanje razmere. Zato je njegova razlaga aktualna tudi danes.

O avtorju

Janez Krizostom oziroma **Zlatousti** (ok. 347–407), eden izmed štirih velikih grških cerkvenih očetov, velja za največjega govornika krščanske antike. Rojen v premožni družini v Antiohiji na Orontu je prvo izobrazbo prejel od matere, nato pa postal učenec slavnega poganskega retorika Libanija in študiral teologijo pri Diodoru, bodočem škofu Tarza. Kot varovanec škofa Meletija je Janez šest let živel strogo asketsko življenje v goratih meniških naselbinah v bližini Antiohije, nakar je bil leta 381 posvečen v diakona, leta 386 pa v duhovnika. Škof Flavijan mu je zaradi njegovih govorniških sposobnosti pri tem naložil posebno zadolžitev: pridiganje. V desetih letih intenzivnega delovanja v Antiohiji je ustvaril impozanten opus svojih homilij, ki danes šteje okrog 600 enot, s čimer si je že zgodaj prislužil nadimek »Zlatousti« (gr. Χρυσόστομος, Krizóstom). Leta 398 ga je cesar Arkadij prisilil, da je zasedel škofovski sedež v Konstantinoplu, a je kmalu postal žrtev dvornih spletk in pretrpel mnogo nasilja, preden je umrl v izgnanstvu 14. septembra 407.

Iz knjge

HOMILIJA 15
(Mt 5,1-16)

Ko je zagledal množice, se je povzpel na goro. Sédel je in njegovi učenci so prišli k njemu. Odprl je usta in jih učil: »Blagor ubogim v duhu, kajti njihovo je nebeško kraljestvo.«
(Mt 5,1-3)

GOVOR NA GORI JE NAMENJEN VSEM

1. Glej, kako malo je Gospodu za čast in slavo! Ni namreč hodil z množico; le kadar je bilo treba ozdravljati, je šel povsod obiskovat mesta in vasi. Ker se je zdaj zbralo veliko ljudstva, se je usedel na tistem kraju; in sicer ne v mestu ali na javnem trgu, ampak na samotni gori. S tem nas uči, naj ničesar ne delamo zato, da bi se pred ljudmi razkazovali, in naj se oddaljimo od posvetnega hrupa, zlasti če gre za premišljevanje Božjih resnic in za zveličanje naših duš. Ko je prišel na goro in sedel, so pristopili k njemu njegovi učenci. Ali vidiš, koliko so že napredovali v kreposti in kako hitro so se poboljšali? Večina je gledala samo na njegove čudeže, oni pa so hrepeneli, da bi tudi slišali kaj velikega in vzvišenega. To ga je nagnilo, da je začel učiti. Ni namreč ozdravljal samo telesa, ampak je zdravil tudi duše; s skrbjo za te je hitel zdravit tudi telesa. Tako je spreminjal svojo pomoč in je med podajanje nauka vpletal tudi očitne dokaze svojih del. Na ta način je zavezal jezik nesramnim krivovercem, ker je skrbel za telesno in duševno plat in s tem pokazal, da je stvarnik celega človeka. Zato je skrbel, da sta

212

velike Previdnosti deležni obe naravi: zdaj je zdravil eno, zdaj drugo. Tako je delal tudi v tem primeru.

Odprl je usta, pravi, *in jih učil* (Mt 5,2). Zakaj evangelist dodaja: *Odprl je usta*? Zato da veš, da je učil tudi s svojim molkom, ne le z besedo; enkrat je odprl svoja usta, drugič pa je govoril po svojih delih. Kadar slišiš besede: *Učil jih je*, ne misli, da je govoril le svojim učencem, ampak je po njih učil nas vse. Ker je bila množica iz preprostega ljudstva, je izbral Gospod krog svojih učencev iz števila tistih, ki so bili okoli njega, in naslovil svojo besedo nanje ter po njih na vse druge. Zraven pa je skušal nauk svoje modrosti prilagoditi tudi vsem tistim, ki so bili njegovega pouka posebno potrebni. Na to tudi namiguje evangelist Luka, ko pravi, da se je Gospod s svojim govorom obrnil na svoje učence (Lk 6,20); isto pa nam pove tudi evangelist Matej, ki piše: *Njegovi učenci so prišli k njemu in jih je učil* (Mt 5,1-2). Tako so bili tudi ostali prisiljeni, da so pozorneje poslušali, kot če bi vse nagovoril.

S čim torej Gospod začne? Kaj so temelji novega nauka, ki ga oznanja? Pozorno poslušajmo njegove besede. Govoril je sicer samo tistim, ki so bili okoli njega, toda napisano je bilo za vse poznejše rodove. Zaradi tega se je torej z govorom obrnil na svoje učence, ni pa omejil svojih besed nanje, marveč je oznanjal svoje blagre vsem brez razlike. Ni namreč rekel: »Blagor vam, če ste ubogi«, ampak: *Blagor ubogim* (Mt 5,3). In čeprav je to rekel samo učencem, je vendar hotel, da velja za vse. Tudi ko pravi: *Glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta* (Mt 28,20), to ni rečeno samo zanje, ampak po njih za ves svet. In ko jih blagruje, ker so preganjani in morajo vse hudo trpeti, spleta zmagoslavni venec ne le zanje, ampak za vse, ki hodijo po tej poti kreposti.

BLAGOR UBOGIM V DUHU: PONIŽNOST JE TEMELJ JEZUSOVEGA NAUKA

Da ti bo to še bolj jasno in da boš vedel, da njegove besede veljajo tudi tebi in sploh vsakemu, ki hoče poslušati, prisluhni, kako

213

(*Homilije o Matejevem evangeliju 1–30*, str. 212–213)